

Mária Gašparovská - PREZENTÁCIA KNÍH SNS 2015

Tohto roku máme knihy ozaj rôznorodé. Zastúpené sú tieto autorky:

Dr. Jarmila Hodoličová, Dr. Anna Marićová, Dr. Zuzana Čížiková, Boženka Bažíková a Mária Miškovicová. Tieto knihy by sme mohli zaradiť medzi odborné, ktoré sú iného rázu ako umelecká literatúra. Ďalej je tu zostavovateľka Antológie poviedok slovenských autoriek z materskej krajiny a Dolnej zeme **Viera Benková**, autorka poézie **A. R. Lehotská**, Slovenka z Rumunska, potom **K. Mosnáková Bagľašová, Anna Kukučková a Mária Vršková**, ktorým predstavujeme umeleckú tvorbu pre deti a vždy populárne vydanie knihy Kuchárky **Ludmily Dankovej**.

Prvé tri uvedené knihy, ktoré sme zaradili akoby do jedného celku sú tiež diametrálne odlišné. V knihe, ktorú pripravili: **Dr. J. Hodoličová, Anna Jašková, Antónia Ferková a Anna Šilerová Slovenky s podnázvom Životné príbehy Sloveniek vo Vojvodine** je podané svedectvo o živote a spôsobe žitia dievok a žien na dedine v 20. st. v niektorých slovenských osadách, čiže vzhľadom na prvú podobnú jej knihu, táto je rozšírená ešte príbehmi či životnými osudmi žien Sloveniek z oblasti Sriemu. Všetky oslovené ženy, ktorých bolo 15, odpovedali na mnohé otázky a všetky odpovede, i keď sú veľmi individuálne, obsahujú patinu smútku za mladosťou, spomienku na ťažký každodenný život, nostalgiu za mladými časmi a za tým, čo sa už nikdy nevráti, ale i ľahkosť prechodu z jednej témy na druhú, aby pohotovo a dôkladne ozrejmili momenty, na ktoré ony dávajú dôraz. Takto máme i konkrétne svedectvo o dobe, ktorú spomínajú ženy v knihe a dozvedáme sa o mnohých priam historických momentoch z minulosti. Kniha je verným, neskresleným obrazom osudu žien na dedine, prípadne na sálaši, poukazuje spôsoby zábavy, práce, vydaju, zoznámenia sa s budúcim manželom a podobne. Výpovede žien oplývajú nárečovými slovami, čo tiež predstavuje vzácnosť a už podľa použitých výrazov možno zaradiť konkrétnu osobu do konkrétneho lokálneho prostredia, ako i do doby, kam jej rozprávanie smeruje. Veríme, že je to kniha, ktorú budete čítať s veľkým záujmom.

Úryvky predniesla Mária Galasová

(Mária 1918 Kysáč str.25,26, Ako ste oslavovali Vianoce 30)

Dr. Anna Marićová je zostavovateľkou knihy **Jazykovedné práce Vladimíra Hurbana Vladimírova**, ktorá vyšla v edícii Korene v Slovenskom vydavateľskom centre v Báčskom Petrovci. Na úvod nám autorka ozrejmila toto: „Meno VHV u každého z nás vyvoláva spomienku na najväčšieho dolnozemskeho dramatika, tvorcu Zeme, Závejov, Peknej novej, maľovanej kolísky...na človeka, ktorému literárna kritika krivdila a nedocenila ho. Popri dramatickej práci hodne pozornosti venoval jazyku. Veľmi mu zavádzalo, že Slováci nevedia správne po slovensky písať a preto- ako sám hovoril- chcel ich „poučiť slovenský pravopis.“ V pozostalosti VHV, sa zachovalo 24 prác o jazyku a o nárečí. Mnohé veci, ktoré boli vtedy aktuálne i dnes sú a VHV ich chcel predostrieť svojim Pazovčanom, aby chyby nerobili. Sledoval tak nárečie ako i spisovný jazyk. I slovníkom, ktorý zostavoval sa pokúsil pomôcť svojim Pazovčanom. Zaujímavé je, že už v tridsiatych rokoch hovorí, že etymológia je podstata, o ktorú sa treba opierať. A on na tom pracoval. Dôkazom toho je práve táto kniha, kde autorka zozbierala mnohé podrobnosti a predostrela jeho záujem o jazyku ako takom.

Okrem Predhovoru a Slova na úvod v knihe nachádzame ešte tri časti: V prvej sa nám zdajú najzaujímavejšie Prednášky o slovenskom pravopise, Pravopisné zaujímavosti, Slovenské mená, Slovník staropazovských výrazov z cudzích jazykov a Rodinné mená Slovákov –evanjelikov v St. Pazove. Druhá časť obsahuje časti, ktoré s pôžitkom čítame ako napr. : Listy, Besiedka pravopisná, O slovese písať, Dodatky ku slovníku cudzích výrazov v Staro-Pazovskom nárečí atď. Tretia časť pozostáva zo Slovníka cudzích slov od A po Z.

Úryvok z Listov VHV prečítala Anna Zahorcová str.107, 108, 109,110.

Dr. Zuzana Čížiková svoju najnovšiu knihu, ktorú vydalo SVC jednoducho pomenovala Rozhovory. Knihu vydalo SVC. O Čížikovej sa dozvedáme, že je to literárna vedkyňa a literárna kritička narodená v Padine roku 1971. Vyštudovala slovenský jazyk a literatúru na Univerzite v Novom Sade. Pracuje ako docentka na Filologickej fakulte Univerzity v Belehrade. Žije v Kovačici.

Poslúžili sme sa slovami samej autorky, aby sme vám čím lepšie priblížili, akú knihu máme pred sebou. Autorka hovorí: „ Ide o súbor 10 rozhovorov s našimi vynikajúcimi kultúrnymi činiteľmi a spravidla podnet pre pozvanie na kus rozhovoru bolo nejaké významné ocenenie alebo jubileum. K tomu pribudlo i želanie porozprávať sa s básnikmi, literátmi, vedcami ako s ľuďmi, ktorí žijú s nami a ktorí nám majú čo povedať.“

Uvádzame ktoré z rozhovorov sú zaradené do knihy. Sú to: Rozhovor s L. Čánim, s K. Hricovou, s Michalom Ďugom, s V. Benkovou, s M. Týrom, s A. Dudášovou, s J. Labáthom, s M. Kotvášovou-Jonášovou, so Z. Valentovou- Beličovou, s A. Svetetlíkom. Väčšina z týchto textov bola už uverejnená v Novom živote. Avšak rozhovory s takými významnými osobnosťami je škoda neuverejniť aj knižne, aby sme mohli lepšie dotvárať obraz o ľuďoch, skutkoch a ich oceneniach.

Podnetom pre rozhovor s prof. M. Týrom bolo jeho ocenenie , ktoré získal ako dlhoročný pedagóg a vysokoškolský učiteľ, keď bol vyznamenaný najvyšším pedagogickým uznaním na Slovensku Veľkou medailou sv. Gorazda.

Úryvok z rozhovoru dvoch vysokoškolských pedagógov prof. M. Týra a Dr. Z. Čížikovej prečítala Martina Bartošová str.71, 72, 73.

Zdá sa nám, že na prezentácii kníh autoriek žien máme prvý raz knihu bibliografií. Je to kniha Boženky Bažíkovej, ktorá bibliograficky spracovala dielo Viery Benkovej. V knihe nachádzame ilustrácie všetkých jej beletristických prác chronologicky uložených bez ohľadu na to, či ide o slovenské knihy, srbské alebo preklady. Je tu i hodne zaujímavých fotografií s jednotlivými osobami zo sveta krásnej literatúry ako z mladších tak zo starších čias. Kniha je zaujímavá a pre výskum Benkovej diela mimoriadne osožná.

Aby sme dostali predstavu, aká to bola namáhavá a dlhotrvajúca práca povieme iba to, že kniha sa tvorila od roku 2011.Práve preto, že to nie je štandardná kniha, nebudeme ani my postupovať podľa štandardov. Povieme iba to, že bibliografia má tri časti:Tvorba Viery Benkovej,Literatúra o Viere Benkovej a Registre.

Katarína Arňašová prečítala slovo na úvod do bibliografie V. Benkovej str.7, 8.

Kniha Slovenské ľudové tance M. Miškovicovej, ktorú vydala Matica slovenská za finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Pokrajinského sekretariátu pre vedu a technologický rozvoj v Novom Sade je dôkazom, že pani učiteľka vo výslužbe celý život mala blízko k folklóru a tancu. I keď sa začala celkom náhodou baviť folklórom, dnes je tanec jej srdcovou záležitosťou. O svojom koníčku sa vyjadruje takto: „Začala som skúmať tance, vyhľadávať ľudí, ktorí sa voľakedy zaoberali tancom.“ Bolo hodne príležitostí, aby sa zatancovalo. Zvlášť mladí nachádzali príležitosti na tanec. Hovorila, že chytili sa za ruky skrížené na chrbte a začali tancovať- vrtieť sa. Chlapci najviac tancovali zbojnícky tanec, kačací, žabí, zajačí, odzemky. A ešte, že štýlove sa tancovalo omnoho živšie, temperamentnejšie ako dnes. Vraj ľahšie tancovať, ako tanečníkov obliekať. Podľa Miškovicovej sa naskladá otázka, čo je vlastne folklór. Je to kultúra ľudu, ktorá sa nám zachovala vo forme hmotných dokladov. Do folklóru patrí: Ľudová slovesnosť (rozprávky, poviedky a príslovia a porekadlá), Hudobno-spevná kultúra ľudu (ľudové piesne, ľudové balady, ľudová hudba) a Tanečná kultúra (ľudové tance, ľudové divadlo). „Tanec je jeden z najstarších druhov ľudového umenia. Tancom sa vyjadrujú estetické city ľudu. S ním tesne súvisí hudba. Tanec je súčasťou ľudových obradov a sviatkov. Pri tanci je dôležitý rytmický princíp, ktorý tanečníci zdôrazňujú prídupami, potleskom, hrozením prsta, šatkami, palicami, klobúkmi, valaškami, fľaškami a inými rekvizitami.

Miškovicová zdôrazňuje, že keď postavujeme tanec na javisko, choreograf má najvýznamnejšiu úlohu. Musí byť šikovný, aby sa mu podarilo tancom zobrazíť život alebo nejaký segment zo života, ktorý nám tanečníci nesú v sebe ako odkaz. Pri práci s tanečníkmi treba vedieť, že jestvuje tzv. tanečná skupina a tvoria ju tanečníci, ktorých práca sa neprejavuje počas celého roka. Pracujú z času na čas.

Tanečný súbor tvoria chlapci a dievčatá, ktorí pracujú sústavne.

Úryvok o Hložanoch prečítala K. Arňašová str. 15-17.

Ak mienime prejsť na beletriu, či umeleckú tvorbu, pripomeňme si knihu Studienky, Antológiu poviedok slovenských autoriek z materskej krajiny a Dolnej zeme, ktorú zostavila V. Benková, už osvedčená autorka, lebo už skôr sa podobrала na niečo podobné, avšak výber bola poézia.

18 textov, 18 rozličných mien autoriek čo z Vojvodiny, a vôbec z Dolnej zeme ale i zo Slovenska napovie človeku o tom, ako život prechádza, čo sa na človeka nalepí, čo sa ho dotkne, kedy a v čom sa stotožní s fiktívnymi postavami v poviedkach, kedy si vlastne aj sám čitateľ uvedomí, že čosi alebo väčšinu z prečítaného prežil aj sám. Vtedy zistí, že to nie je vždy tak ako si my želáme. Život nie vždy hladká človeka. Azda všetky poviedky písali už zrelé spisovateľky, ktoré vystihnú aj tú skrytú notu smútku, ktorý na prvý pohľad ani nie je veľmi viditeľný, ale tým intenzívnejšie ho čitateľ pociťuje. Nabité emóciami, plné úniku niečoho pekného, ale čo je už definitívne preč- to sú poviedky v uvedenej antológii. Triaľajú do živého. Nájdu najboľavejšie miesto. Určite preto sú také silné, nemožno sa vymaniť spod vplyvu takej literatúry.

Úryvok z poviedky Sviatok, ktorú napísala Dagmar Maria Anoca prečítala A. Zahorcová.

Dnes máme pred nami i tri knižky pre deti. Anna Kukučková napísala knižku Na písmenko, na písmenko, ktorú vydalo SVC. Dostala sa nám do rúk sympaticky ilustrovaná knižočka, ktorá cez rozprávky povie všeličo o deťoch, ktoré sa tu spomínajú a ktoré by chceli už aj všetko samé robiť, ale z toho potom vzniká práve chaos v domácnosti. Vraj rodičia nevedia pochopiť samostatnosť 4, 5 ročné deti. Štýl je prispôsobený deťom. Ľahko sa číta a svojou jednoduchosťou a originalitou zaujme deti, ale aj starších. V celej knihe máme ja formu. Hrdina sa javí v prvej osobe. Akoby naozaj všetko on konkrétne prežíval a on všade bol. Sedem rozprávok svedčí o spôsobe rozmýšľania a konania malých detí. Všetky rozprávky sú viazané k osade Lug, ba dozvedáme sa na konci knihy, že aj autorka odtiaľ pochádza a že je tam pani učiteľkou.

Rozprávku Boli sme u starej mamy prečítala K. Arňašová.

Anna Rau Lehotská sa narodila v Nadlaku v Rumunsku. Pracovala ako profesorka na Lýceu JGTajovského. Afirmovala sa v novinárstve, preklade, píše prózu a poéziu. Získala viacej ocenení.

Niektoré z básní prečítala Mária Galasová (Tvárou v tvár, Narodeniny, Nuda)

Jednozubý úsmev K. Mosnákovej Bagľašovej je ďalšia kniha pre deti zo SVC a ilustroval ju Ďula Šanta, ktorý ilustrácie prispôboval deťom nielen pestrými farbami, ale i nápadmi byť svojsky a zaujímavý.

KMB sa narodila roku 1984 v Pančeve. Je srdcom a dušou Jánošičanka. Vyštudovala Slovenský jazyk a literatúru na novosadskej univerzite na odbore slovakistika. Už v jej mladom veku sa črtá jej literárna tvorba, tvorba pre deti. Nádejná, šikovná a plná originálnych nápadov či už ide o pomenovanie postáv v knižke alebo samého deja, alebo opisu jednotlivých hier a podobne (napr. keď ožívajú črepiny zo škridle a je to hra džami, alebo jablko zje červíka a nie naopak) všetko to svedčí o jej vynaliezavosti, ako i prispôbenosti tým najmladším. V jednotlivých rozprávkach máme zakonponované i známe ľudové múdrosti, príslovia a porekadlá, ktoré by autorka určite bola rada, aby si deti postupne osvojili a obohatili svoj jazyk. V knižke sa nachádza 12 rozprávok.

Rozprávku Sklený dom prečítala Monika Bažal'ová.

Kniha Štvorlístok Márie Vrškovej zo SVC sa končí textom Ako sa dievča stalo spisovateľkou. Dovoľme si odtiaľ zacitovať. Kde bolo, tam bolo kedysi dávno v roku 1977 sa na Slovensku narodilo dievčatko Mária. Mala veľmi rada divadlo, knihy aj perá a po škole vždy utekala na divadelný krúžok. Všetko, čo sa naučila v škole v Bratislave jej pomohlo pri práci učiteľky medzi deťmi, ktoré sú iné ako ich vrstovníci. Zjavil sa princ Karol na bielom koni a vzal ju do svojho rodiska do Srbska. Odvtedy žijú v Starej Pazove a po veľkom dvore im lietajú ich dvaja anjeličkovia. Synovia Vasko a Vilko.

Keď si chce oddýchnuť, často sa zatvorí do izby, kde šije, maľuje, drôtikuje, lepí a vymýšľa šperky a rôzne ozdoby do bytu. Na knihy a perá však nezabudla. Napísala dve knižky pre deti a toto je tretia.

Štvorlístok sa skladá z týchto lístkov: Básničky, Rozprávočky, Riekanky, spievanky a jazykolamy a štvrtý lístok Hádanky.

Z prvého lístku báseň Nedel'a predniesla M. Bažal'ová .

Vždy aktuálne zvlášť pre ženy sú **kuchárske knihy**. Tento raz máme pred sebou Kuchársku knihu Ľudmily Dankovej vydanú SVC, teraz je to už 11 vydanie tejto kuchárky. Predslov k tejto knihe napísala Stanislava Valentíková, kde spomína vývin kuchárskych kníh v slovenskom prostredí. Prvá vydaná v slovenčine bola v Pešti v roku 1870. Druhá po slovensky vydaná bola 1914 v Banskej Bystrici a vydala ju Terézia Vansová. Roku 1952 vyšla v Petrovci Moja kuchárka a radkyňa Emílie Labáthovej a 1957 vyšla Kuchárka Ľudmily Dankovej, ktorá sa viac ako polstoročie dopíňa, cibrí, ale je tu neustále prítomná a zisťujeme, že na túto kuchársku knihu sa môžeme naveky oprieť. Preto sa i dožila už 11 vydania. Obsahuje 580 receptov, ktoré sú zoradené do 18 kapitol.